

Abstraktní datový typ Jan Faigl Katedra počítačů Fakulta elektrotechnická České vysoké učení technické v Praze Přednáška 09 B0B36PRP – Procedurální programování	Přehled témat - Část 1 – Abstraktní datový typ - Datové struktury - Zásobník - Fronta - Prioritní fronta - Prioritní fronta spojovým seznamem	Datové strukturyZásobníkFrontaPrioritní frontaPrioritní fronta spojovým seznamem Část I Část 1 – Abstraktní datový typ
Jan Faigl, 2025B0B36PRP – Přednáška 09: Abstraktní datový typ1 / 50 Datové strukturyZásobníkFrontaPrioritní frontaPrioritní fronta spojovým seznamem Zdroje Introduction to Algorithms, 3rd Edition, Cormen, Leiserson, Rivest, and Stein, The MIT Press, 2009, ISBN 978-0262033848. Algorithms (4th Edition) Robert Sedgewick and Kevin Wayne Addison-Wesley Professional, 2010, ISBN: 978-0321573513. http://algs4.cs.princeton.edu/home - Data Structure & Algorithms Tutorialhttp://www.tutorialspoint.com/data_structures_algorithms - Algorithms and Data Structures with implementations in Java and C++http://www.algolist.net - Algoritmy jednoduše a srozumitelně Algoritmy + Datové struktury = Programy	Jan Faigl, 2025B0B36PRP – Přednáška 09: Abstraktní datový typ2 / 50 Datové strukturyZásobníkFrontaPrioritní frontaPrioritní fronta spojovým seznamem Datové struktury a abstraktní datový typ - Datová struktura (typ) je množina dat a operací s těmito daty. - Abstraktní datový typ formálně definuje data a operace s nimi. - Fronta (Queue) - Zásobník (Stack) - Pole (Array) - Tabulka (Table) - Seznam (List) - Strom (Tree) - Množina (Set) Nezávislé na konkrétní implementaci	Jan Faigl, 2025B0B36PRP – Přednáška 09: Abstraktní datový typ3 / 50 Datové strukturyZásobníkFrontaPrioritní frontaPrioritní fronta spojovým seznamem Abstraktní datový typ - Množina druhů dat (hodnot) a příslušných operací, které jsou přesně specifikovány a to nezávisle na konkrétní implementaci. - Můžeme definovat - Matematicky – signatura a axiomy - Rozhraním (interface) a popisem operací, kde rozhraní poskytuje - Konstruktor vracející odkaz (na strukturu nebo objekt). - Operace, které akceptují odkaz na argument (data) a mají přesně definovaný účinek na data. Procedurální i objektově orientovaný přístup.
Jan Faigl, 2025B0B36PRP – Přednáška 09: Abstraktní datový typ5 / 50 Datové strukturyZásobníkFrontaPrioritní frontaPrioritní fronta spojovým seznamem Abstraktní datový typ (ADT) – Vlastnosti - Počet datových položek může být - Neměnný – statický datový typ – počet položek je konstantní. Např. pole, řetězec, struktura - Proměnný – dynamický datový typ – počet položek se mění v závislosti na provedené operaci. Např. vložení nebo odebrání určitého prvku - Typ položek (dat) - Homogenní – všechny položky jsou stejného typu. - Nehomogenní – položky mohou být různého typu. - Existence bezprostředního následníka. - Lineární – existuje bezprostřední následník prvku, např. pole, fronta, seznam, ... - Nelineární – neexistuje přímý jednoznačný následník, např. strom.	Jan Faigl, 2025B0B36PRP – Přednáška 09: Abstraktní datový typ6 / 50 Datové strukturyZásobníkFrontaPrioritní frontaPrioritní fronta spojovým seznamem Příklad ADT – Zásobník Zásobník je dynamická datová struktura umožňující vkládání a odebírání hodnot tak, že naposledy vložená hodnota se odebere jako první. LIFO – Last In, First Out Základní operace: - Vložení hodnoty na vrchol zásobníku; - Odebrání hodnoty z vrcholu zásobníku; - Test na prázdnost zásobníku. Vrchol zásobníku Poslední položka Předposlední položka ... První vložená položka	Jan Faigl, 2025B0B36PRP – Přednáška 09: Abstraktní datový typ7 / 50 Datové strukturyZásobníkFrontaPrioritní frontaPrioritní fronta spojovým seznamem Příklad ADT – Operace nad zásobníkem Základní operace nad zásobníkem jsou - push() – vložení prvku na vrchol zásobníku; - pop() – vyjmutí prvku z vrcholu zásobníku; - isEmpty() – test na prázdnost zásobníku. Další operace nad zásobníkem mohou být - peek() – čtení hodnoty z vrcholu zásobníku; Alternativně také třeba top(). - search() – vrátí pozici prvku v zásobníku; Pokud se nachází v zásobníku, jinak -1. - size() – vrátí aktuální počet prvků (hodnot) v zásobníku. Zpravidla není potřeba.

Příklad ADT – Rozhraní zásobníku 1/2

- Zásobník můžeme definovat rozhraním (funkcemi), bez konkrétní implementace.
 - 1 `int stack_push(void *value, void **stack);`
 - 2 `void* stack_pop(void **stack);`
 - 3 `_Bool stack_is_empty(void **stack);`
 - 4 `void* stack_peek(void **stack);`
- 5 `void stack_init(void **stack);` // init. dat. reprez.
- 6 `void stack_delete(void **stack);` // kompletní smazání
- 7 `void stack_free(void **stack);` // uvolnění paměti
- V tomto případě používáme obecný zápis s ukazatelem typu `void`.
- Je plně v režii programátora (uživatele) implementace, aby zajistil správné chování programu.
 - Alokaci proměnných a položek vkládaných do zásobníku.
 - A také následné uvolnění paměti.
- Do zásobníku můžeme dávat rozdílné typy, musíme však zajistit jejich správnou interpretaci.

Implementace zásobníku polem 1/3

- Struktura zásobníku se skládá z dynamicky alokovaného pole hodnot ukazatelů odkazujících na jednotlivé prvky uložené do zásobníku.

```
1 typedef struct {
2     void **stack; // array of void pointers
3     int count;
4 } stack_t;
```
- Pro inicializaci a uvolnění paměti implementujeme pomocné funkce.

```
6 void stack_init(stack_t **stack);
7 void stack_delete(stack_t **stack);
8 void stack_free(stack_t *stack);
```
- Základní operace se zásobníkem mají tvar

```
10 int stack_push(void *value, stack_t *stack);
11 void* stack_pop(stack_t *stack);
12 _Bool stack_is_empty(const stack_t *stack);
13 void* stack_peek(const stack_t *stack);
```
- a jsou pro všechny tři implementace totožné. `lec09/stack_array.h`

Zásobník – Příklad použití 1/3

- Položky (hodnoty typu `int`) alokujeme dynamicky.

```
1 int* getRandomInt()
2 {
3     int *r = myMalloc(sizeof(int)); // dynamicky alokovaný int
4     *r = rand() % 256;
5     return r;
6 }
7 stack_t *stack;
8 stack_init(&stack);
9
10 for (int i = 0; i < 15; ++i) {
11     int *pv = getRandomInt();
12     int r = stack_push(pv, stack);
13     printf("Add %2i entry '31' to the stack r = %i\n", i, *pv, r);
14     if (r != STACK_OK) {
15         fprintf(stderr, "Error: Stack is full!\n");
16         fprintf(stderr, "Info: Release pv memory and quit pushing\n");
17         free(pv); // Nutné uvolnit alokovanou paměť
18         break;
19     }
20 }
```

`lec09/demo-stack_array.c`
- V případě zaplnění zásobníku **nezapomenout uvolnit paměť**.

Příklad ADT – Rozhraní zásobníku 2/2

- Součástí definice rozhraní ADT je také popis chování operací.

```
1 /*
2  * Function: stack_push
3  * -----
4  * This routine push the given value onto the top of the stack.
5  *
6  * value - value to be placed on the stack
7  * stack - stack to push
8  *
9  * returns: The function returns status value:
10 *
11 * OK - success
12 * CLIB_MEMFAIL - dynamic memory allocation failure
13 *
14 * This function requires the following include files:
15 *
16 * prp_stack.h prp_errors.h
17 */
18 int stack_push(void *value, void **stack);
```

Implementace zásobníku polem 2/3

- Maximální velikost zásobníku je definována hodnotou makra `MAX_STACK_SIZE`.
Lze předdefinovat při překladu, např. `clang -DMAX_STACK_SIZE=100`.

```
1 #ifndef MAX_STACK_SIZE
2 #define MAX_STACK_SIZE 5
3 #endif
4
5 void stack_init(stack_t **stack)
6 {
7     *stack = myMalloc(sizeof(stack_t));
8     (*stack)->stack = myMalloc(sizeof(void*)
9         *MAX_STACK_SIZE);
10     (*stack)->count = 0;
11 }
```
- `stack_free()` uvolní paměť vložených položek v zásobníku.
- `stack_delete()` kompletně uvolní paměť alokovanou zásobníkem.

```
12 void stack_free(stack_t *stack)
13 {
14     while (!stack_is_empty(stack)) {
15         void *value = stack_pop(stack);
16         free(value);
17     }
18 }
```
- ```
20 void stack_delete(stack_t **stack)
21 {
22 stack_free(*stack);
23 free((*stack)->stack);
24 free(*stack);
25 *stack = NULL;
26 }
```

`lec09/stack_array.c`

Zásobník – Příklad použití 2/3

- Po vyjmutí položky a jejím zpracování je nutné uvolnit paměť.

```
22 printf("\nPop the entries from the stack\n");
23 while (!stack_is_empty(stack)) {
24 int *pv = (int*)stack_pop(stack);
25 printf("Popped value is %3i\n", *pv);
26 free(pv);
27 }
28 stack_delete(&stack);
```
- Na závěr uvolníme paměť zásobníku funkcí `stack_delete()`.
- Při výchozí kompilaci má zásobník dle `MAX_STACK_SIZE` kapacitu 3.

```
$ clang stack_array.c demo-stack_array.c && ./a.out
Add 0 entry ' 77' to the stack r = 0
Add 1 entry '225' to the stack r = 0
Add 2 entry '178' to the stack r = 0
Add 3 entry ' 83' to the stack r = 1
Error: Stack is full!
Info: Release pv memory and quit pushing
Pop the entries from the stack
Popped value is 178
Popped value is 225
```

Implementace zásobníku

- ADT není závislý naa konkrétní implementaci – zásobník můžeme implementovat různě.
  - Polem fixní velikosti (definujeme chování při zaplnění);
  - Polem s měnitelnou velikostí (realokace);
  - Spojovým seznamem.
- Ukážeme si tři různé implementace, každá se shodným rozhraním a jménem typu `stack_t`, ale definované v samostatných modulech.
  - `lec09/stack_array.h`, `lec09/stack_array.c`
  - `lec09/stack_array_alloc.h`, `lec09/stack_array_alloc.c`
  - `lec09/stack_linked_list.h`, `lec09/stack_linked_list.c`
- Dále si ukážeme použití maker preprocesoru a jejich definici při překladu.
- Ukázkové implementace také slouží jako příklady, jak zacházet s dynamickou pamětí a jak se vyhnout tzv. únikům paměti (**memory leaks**).

Implementace zásobníku polem 3/3

```
28 int stack_push(void *value, stack_t *stack)
29 {
30 int ret = STACK_OK;
31 if (stack->count < MAX_STACK_SIZE) {
32 stack->stack[stack->count++] = value;
33 } else {
34 ret = STACK_MEMFAIL;
35 }
36 return ret;
37 }
38
39 void* stack_pop(stack_t *stack)
40 {
41 return stack->count > 0 ? stack->stack[--(stack->count)]: NULL;
42 }
43
44 void* stack_peek(const stack_t *stack)
45 {
46 return stack_is_empty(stack) ? NULL : stack->stack[stack->count - 1];
47 }
48
49 _Bool stack_is_empty(const stack_t *stack)
50 {
51 return stack->count == 0;
52 }
```

Proč v metodě pop() používáme `--(stack->count)` a v peek() `count - 1`?

Zásobník – Příklad použití 3/3

- Při kompilaci můžeme specifikovat hodnotu makra `MAX_STACK_SIZE`.

```
$ clang -DMAX_STACK_SIZE=5 stack_array.c demo-stack_array.c && ./a.out
Add 0 entry ' 77' to the stack r = 0
Add 1 entry '225' to the stack r = 0
Add 2 entry '178' to the stack r = 0
Add 3 entry ' 83' to the stack r = 0
Add 4 entry ' 4' to the stack r = 0
Add 5 entry '143' to the stack r = 1
Error: Stack is full!
Info: Release pv memory and quit pushing
Pop the entries from the stack
Popped value is 4
Popped value is 83
Popped value is 178
Popped value is 225
Popped value is 77
```

`lec09/stack_array.h`
`lec09/stack_array.c`
`lec09/demo-stack_array.c`

Implementace zásobníku rozšiřitelným polem 1/3

- V případě naplnění pole vytvoříme nové o „něco“ větší pole, zvětšení je definované hodnotou makra `STACK_RESIZE`.
- Počáteční velikost je definována makrem `INIT_STACK_SIZE`.

```
#ifndef INIT_STACK_SIZE #ifndef STACK_RESIZE
#define INIT_STACK_SIZE 3 #define STACK_RESIZE 3
#endif #endif

void stack_init(stack_t **stack)
{
 *stack = myMalloc(sizeof(stack_t));
 (*stack)->stack = myMalloc(sizeof(void*)*INIT_STACK_SIZE);
 (*stack)->count = 0;
 (*stack)->size = INIT_STACK_SIZE;
}
```
- Dále pak funkci `push()`, kterou modifikujeme o realokaci pole `stack->stack`.

Implementace zásobníku spojovým seznamem 1/3

- Zásobník také můžeme implementovat spojovým seznamem. *Viz 8. přednáška.*
- Definujeme strukturu `stack_entry_t` pro položku seznamu.

```
typedef struct entry {
 void *value; //ukazatel na hodnotu vloženého prvku
 struct entry *next;
} stack_entry_t;
```
- Struktura zásobníku `stack_t` obsahuje pouze ukazatel na `head`.

```
typedef struct {
 stack_entry_t *head;
} stack_t;
```
- Inicializace pouze alokuje strukturu `stack_t`.

```
void stack_init(stack_t **stack)
{
 *stack = myMalloc(sizeof(stack_t));
 (*stack)->head = NULL;
}
```

ADT – Zásobník příklad použití různých implementací

- S využitím preprocesoru můžeme různé implementace kombinovat v jediném zdrojovém souboru.

```
#if STACK_ARRAY
#include "stack_array.h"
#elif STACK_ARRAY_ALLOC
#include "stack_array-alloc.h"
#elif STACK_LINKED_LIST
#include "stack_linked_list.h"
#endif
```
- Při kompilaci definujeme jedno z maker a při linkování pak volíme jednu konkrétní implementaci (o soubor nebo `.c` soubor).
  - Pole

```
clang -DSTACK_ARRAY stack_array.c demo-stack.c && ./a.out
```
  - Pole s realokací

```
clang -DSTACK_ARRAY_ALLOC stack_array-alloc.c demo-stack.c && ./a.out
```
  - Spojový seznam

```
clang -DSTACK_LINKED_LIST stack_linked_list.c demo-stack.c && ./a.out
```

Implementace zásobníku rozšiřitelným polem 2/3

- Volání `realloc()` rozšíří alokovanou paměť nebo alokuje novou a obsah původní paměti přepokopíruje a následně paměť uvolní, nebo alokace selže a `realloc()` vrátí `NULL`. *Viz man realloc*

```
1 int stack_push(void *value, stack_t *stack)
2 {
3 int ret = STACK_OK;
4 if (stack->count == stack->size) { // try to realloc
5 void **tmp = (void**)realloc(
6 stack->stack,
7 sizeof(void*) * (stack->size + STACK_RESIZE)
8);
9 if (tmp) { // realloc has been successful, stack->stack has been eventually freed
10 stack->stack = tmp; //
11 stack->size += STACK_RESIZE;
12 }
13 }
14 if (stack->count < stack->size) {
15 stack->stack[stack->count++] = value;
16 } else {
17 ret = STACK_MEMFAIL;
18 }
19 return ret;
20 }
```

Implementace zásobníku spojovým seznamem 2/3

- Při vkládání prvku `push()` alokujeme položku spojového seznamu.

```
7 int stack_push(void *value, stack_t *stack)
8 {
9 int ret = STACK_OK;
10 stack_entry_t *new_entry = malloc(sizeof(stack_entry_t));
11 if (new_entry) {
12 new_entry->value = value;
13 new_entry->next = stack->head;
14 stack->head = new_entry;
15 } else {
16 ret = STACK_MEMFAIL;
17 }
18 return ret;
19 }
```
- Při vyjmutí prvku funkcí `pop()` paměť uvolníujeme.

```
21 void* stack_pop(stack_t *stack)
22 {
23 void *ret = NULL;
24 if (stack->head) {
25 ret = stack->head->value; //retrieve the value
26 stack_entry_t *tmp = stack->head;
27 stack->head = stack->head->next;
28 free(tmp); // release stack_entry_t
29 }
30 return ret;
31 }
```

Příklad ADT – Fronta

- **Fronta** je dynamická datová struktura, kde se odebírají prvky v tom pořadí, v jakém byly vloženy.
- Jedná se o strukturu typu **FIFO** (First In, First Out).

Vložení hodnoty na konec fronty

→

...

→

Odebrání hodnoty z čela fronty
- Implementace
  - Pole – *Pamatujeme si pozici začátku a konce fronty v poli.*
    - Pozice cyklicky rotují (modulo velikost pole). *Kruhová fronta.*
  - Spojovým seznamem — *Pamatujeme si ukazatel na začátek a konec fronty.*
    - Můžeme implementovat tak, že přidáváme na začátek (**head**) a odebíráme z konce. `push()` a `popEnd()` z 8. přednášky
    - Nebo přidáváme na konec a odebíráme ze začátku (**head**). `pushEnd()` a `pop()` z 8. přednášky.
    - Z hlediska vnějšího (ADT) chování fronty na vnitřní implementaci nezáleží.

Implementace zásobníku rozšiřitelným polem 3/3

- Použití `stack_array-alloc` je identické jako `stack_array`.
- Soubor `demo-stack_array-alloc.c` pouze vkládá `stack_array-alloc.h` místo `stack_array.h`.

```
$ clang stack_array-alloc.c demo-stack_array-alloc.c && ./a.out
Add 0 entry '77' to the stack r = 0
Add 1 entry '225' to the stack r = 0
Add 2 entry '178' to the stack r = 0
Add 3 entry '83' to the stack r = 0
Add 4 entry '4' to the stack r = 0

Pop the entries from the stack
Popped value is 4
Popped value is 83
Popped value is 178
Popped value is 225
Popped value is 77
```

Implementace zásobníku spojovým seznamem 3/3

- Implementace `stack_is_empty()` a `stack_peek()` je triviální.

```
33 _Bool stack_is_empty(const stack_t *stack)
34 {
35 return stack->head == 0;
36 }

38 void* stack_peek(const stack_t *stack)
39 {
40 return stack_is_empty(stack) ? NULL : stack->head->value;
41 }
```
- Použití je identické jako v obou předchozích případech. *lec09/demo-stack_linked_list.c*
- Výhoda spojového seznamu proti implementaci `stack_array` je v „neomezené“ kapacitě zásobníku. *Omezení pouze do výše volné paměti.*
- Výhoda spojového seznamu proti `stack_array-alloc` je v automatickém uvolnění paměti při odebírání prvků ze zásobníku.
- Nevýhodou spojového seznamu je větší paměťová režie (položka `next`).

ADT – Operace nad frontou

- Základní operace nad frontou jsou vlastně identické jako pro zásobník:
  - `push()` – vložení prvku na konec fronty;
  - `pop()` – vyjmutí prvku z čela fronty;
  - `isEmpty()` – test na prázdnotu fronty .
- Další operace mohou být
  - `peek()` – čtení hodnoty z čela fronty;
  - `size()` – vrátí aktuální počet prvků ve frontě.
- Hlavní rozdíl je v operacích `pop()` a `peek()`, které vrací nejdrive vložený prvek do fronty.

Na rozdíl od zásobníku, u kterého je to poslední vložený prvek.

ADT – Příklad implementace fronty

- Implementace fronty pole a spojovým seznamem.
- Využijeme shodné rozhraní a jméno typu `queue_t` definované v samostatných modulech.
  - `lec09/queue_array.h, lec09/queue_array.c`
  - `lec09/queue_linked_list.h, lec09/queue_linked_list.c`

Implementace vychází ze zásobníku, liší se zejména ve funkci `pop()` a `peek()` spolu s udržováním prvního a posledního prvku.

```
typedef struct {
 ...
} queue_t;

void queue_delete(queue_t **queue);
void queue_free(queue_t *queue);
void queue_init(queue_t **queue);

int queue_push(void *value, queue_t *queue);
void* queue_pop(queue_t *queue);
_Bool queue_is_empty(const queue_t *queue);
void* queue_peek(const queue_t *queue);
```

Příklad implementace fronty spojovým seznamem 1/3

- Spojový seznam s udržováním začátku `head` a konce `end` seznamu.
- Strategie vkládání a odebrání prvků.
  - Vložení prvku do fronty `queue_push()` dáme prvek na konec seznamu `end`.
Aktualizujeme pouze end->next s konstantní složitostí O(1).
  - Odebrání prvku z fronty `queue_pop()` vezmeme prvek z počátku seznamu `head`.
Aktualizujeme pouze head->next opět s konstantní složitostí O(1).
  - Nemusíme lineárně procházet seznam a aktualizovat `end` při odebrání prvku z fronty.

```
1 typedef struct entry { 1 void queue_init(queue_t **queue)
2 void *value; 2 {
3 struct entry *next; 3 *queue = myMalloc(sizeof(queue_t);
4 } queue_entry_t; 4 (*queue)->head = NULL;
5 5 (*queue)->end = NULL;
6 typedef struct { 6 }
7 queue_entry_t *head;
8 queue_entry_t *end;
9 } queue_t; lec09/queue_linked_list.h
 lec09/queue_linked_list.c
```

ADT – Fronta spojovým seznamem – příklad použití

```
1 for (int i = 0; i < 3; ++i) {
2 int *pv = getRandomInt();
3 int r = queue_push(pv, queue);
4 printf("Add %2i entry '%3i' to the queue r = %i\n", i, *pv, r);
5 if (r != QUEUE_OK) { free(pv); break; } // release allocated pv
6 }
7 printf("\nPop the entries from the queue\n");
8 while (!queue_is_empty(queue)) {
9 int *pv = (int*)queue_pop(queue);
10 printf("Popped value is %3i\n", *pv);
11 free(pv);
12 }
13 queue_delete(&queue);
```

- Příklad výstupu
- `clang queue_linked_list.c demo-queue_linked_list.c && ./a.out`
- Add 0 entry ' 77' to the queue r = 0
- Add 1 entry '225' to the queue r = 0
- Add 2 entry '178' to the queue r = 0
- Pop the entries from the queue
- Popped value is 77
- Popped value is 225

```
lec09/queue_linked_list.h
lec09/queue_linked_list.c
```

Příklad implementace fronty polem 1/2

- Téměř identická implementace s implementací `stack_array`.
- Zásadní změna ve funkci `queue_push()`.

```
int queue_push(void *value, queue_t *queue)
{
 int ret = QUEUE_OK;
 if (queue->count < MAX_QUEUE_SIZE) {
 queue->queue[queue->end] = value;
 queue->end = (queue->end + 1) % MAX_QUEUE_SIZE;
 queue->count += 1;
 } else {
 ret = QUEUE_MEMFAIL;
 }
 return ret;
}
```
- Ukládáme na konec (proměnná `end`), která odkazuje na další volné místo (pokud `count < MAX_QUEUE_SIZE`).
end vždy v rozsahu $0 \leq \text{end} < \text{MAX\_QUEUE\_SIZE}$.
- Dále implementujeme `queue_pop()` a `queue_peek()`.

```
lec09/queue_array.c
```

Implementace fronty spojovým seznamem 2/3

- `push()` vkládá prvky na konec seznamu `end`.

```
8 int queue_push(void *value, queue_t *queue)
9 {
10 int ret = QUEUE_OK;
11 queue_entry_t *new_entry = malloc(sizeof(queue_entry_t));
12 if (new_entry) { // fill the new_entry
13 new_entry->value = value;
14 new_entry->next = NULL;
15 if (queue->end) { // if queue has end
16 queue->end->next = new_entry; // link new_entry
17 } else { // queue is empty
18 queue->head = new_entry; // update head as well
19 }
20 queue->end = new_entry; // set new_entry as end
21 } else {
22 ret = QUEUE_MEMFAIL;
23 }
24 return ret;
25 }
```

```
lec09/queue_linked_list.c
```

Prioritní fronta

- Fronta
  - První vložený prvek je první odebraný prvek.
- Prioritní fronta
  - Některé prvky jsou při vyjmutí z fronty preferovány.
Některé vložené objekty je potřeba obsloužit naléhavěji, např. fronta pacientů u lékaře.
  - Operace `pop()` odebrá z fronty prvek s nejvyšší prioritou.
Vrchol fronty je prvek s nejvyšší prioritou.
Alternativně též prvek s nejnižší hodnotou.

- Rozhraní prioritní fronty může být identické jako u běžné fronty, avšak specifikace upřesňuje chování dílčích metod.

Příklad implementace fronty polem 2/2

- Funkce `queue_pop()` vrací hodnotu na pozici `start` tak jako metoda `queue_peek()`.

```
void* queue_pop(queue_t *queue)
{
 void* ret = NULL;
 if (queue->count > 0) {
 ret = queue->queue[queue->start];
 queue->start = (queue->start + 1) % MAX_QUEUE_SIZE;
 queue->count -= 1;
 }
 return ret;
}

void* queue_peek(const queue_t *queue)
{
 return queue_is_empty(queue)
 ? NULL : queue->queue[queue->start];
}
```

```
lec09/queue_array.c
```

- Příklad použití viz `lec09/demo-queue_array.c`.

Implementace fronty spojovým seznamem 3/3

- `pop()` odebrá prvky ze začátku seznamu `head`.

```
27 void* queue_pop(queue_t *queue)
28 {
29 void *ret = NULL;
30 if (queue->head) { // having at least one entry
31 ret = queue->head->value; //retrieve the value
32 queue_entry_t *tmp = queue->head;
33 queue->head = queue->head->next;
34 free(tmp); // release queue_entry_t
35 if (queue->head == NULL) { // update end if last
36 queue->end = NULL; // entry has been
37 // popped
38 }
39 }
40 return ret;
41 }
```

- Implementace `isEmpty()` a `peek()` je přímočará.

```
42 _Bool queue_is_empty(const queue_t *queue) {
43 return queue->head == 0;
44 }
45 void* queue_peek(const queue_t *queue) {
46 return queue_is_empty(queue) ? NULL : queue->head->value;
47 }
```

```
lec09/queue_linked_list.c
```

Prioritní fronta – specifikace rozhraní

- Prioritní frontu můžeme implementovat různě složitě a také s různými výpočetními nároky, např.
  - Polem nebo spojovým seznamem s modifikací funkcí `push()` nebo `pop()` a `peek()`.
    - Například tak, že ve funkci `pop()` a `peek()` projdeme všechny dosud vložené prvky a najdeme prvek nejprioritnější.
  - S využitím pokročilé datové struktury pro efektivní vyhledání prioritního prvku (halda).

- Prioritní prvek může být ten s nejmenší hodnotou.
  - Metody `pop()` a `peek()` vrací nejmenší prvek dosud vložený do fronty.
  - Hodnoty prvků potřebujeme porovnávat, proto potřebujeme funkci pro porovnávání prvků.
Obecně můžeme realizovat například ukazatelem na funkci.

Prioritní fronta – příklad rozhraní

- V implementaci spojového seznamu upravíme funkce `peek()` a `pop()`.

Využijeme přímo kód `lec09/queue_linked_list.h` a `lec09/queue_linked_list.c`.

- Prvek fronty `queue_entry_t` rozšíříme o položku určující prioritu.

Alternativně můžeme specifikovat funkce porovnání datových položek.

- Rozhraní funkci je identické frontě až na specifikaci priority při vložení prvku do fronty.

```
1 typedef struct entry {
2 void *value;
3
4 // Nová položka
5 int priority;
6
7 struct entry *next;
8 } queue_entry_t;
9
10 typedef struct {
11 queue_entry_t *head;
12 queue_entry_t *end;
13 } queue_t;
14
15 void queue_init(queue_t **queue);
16 void queue_delete(queue_t **queue);
17 void queue_free(queue_t *queue);
18 int queue_push(void *value, int priority, queue_t *queue);
19 void* queue_pop(queue_t *queue);
20 _Bool queue_is_empty(const queue_t *queue);
21 void* queue_peek(const queue_t *queue);
```

lec09/priority_queue.h

Prioritní fronta spojovým seznamem 3/4

- Podobně `pop()` lineárně prochází seznam a vybere prvek s nejnižší prioritou, je však nutné zajistit propojení seznamu po vyjmutí prvku.

```
59 void* queue_pop(queue_t *queue)
60 {
61 void *ret = NULL;
62 if (queue->head) { // having at least one entry
63 queue_entry_t* cur = queue->head->next;
64 queue_entry_t* prev = queue->head;
65 queue_entry_t* best = queue->head;
66 queue_entry_t* bestPrev = NULL;
67 while (cur) {
68 if (cur->priority < best->priority) {
69 best = cur; // update the entry with
70 bestPrev = prev; // the lowest priority
71 }
72 prev = cur;
73 cur = cur->next;
74 }
75 ...
```

lec09/priority_queue.c

- Proto si při procházení pamatujeme předchozí prvek `bestPrev`.

Prioritní fronta spojovým seznamem – příklad použití 2/2

- Hodnoty jsou neuspořádané a očekáváme jejich uspořádaný výpis při vyjmutí funkci `pop()`.

```
17 char *values[] = { "2nd", "4th", "1st", "5th", "3rd" };
18 int priorities[] = { 2, 4, 1, 5, 3 };
19 ...
20 while (!queue_is_empty(queue)) {
21 // Do not call free(pv);
22 V tomto případě nevoláme free() neboť vložené textové řetězce jsou textovými literály!
```

Narodil od příkladu `lec09/demo-queue_linked_list.c`!

- Příklad výstupu (v tomto případě preferujeme nižší hodnoty):

```
$ make && ./demo-priority_queue
Add 0 entry '2nd' with priority '2' to the queue
Add 1 entry '4th' with priority '4' to the queue
Add 2 entry '1st' with priority '1' to the queue
Add 3 entry '5th' with priority '5' to the queue
Add 4 entry '3rd' with priority '3' to the queue
Pop the entries from the queue
1st
2nd
3rd
4th
```

lec09/priority_queue.h, lec09/priority_queue.c

lec09/demo-priority_queue.c

Prioritní fronta spojovým seznamem 1/4

- Ve funkci `push()` přidáme pouze nastavení priority.

```
int queue_push(void *value, int priority, queue_t *queue)
{
 ...
```

```
if (new_entry) { // fill the new_entry
 new_entry->value = value;
 new_entry->priority = priority;
 ...
```

lec09/priority_queue.c

Prioritní fronta spojovým seznamem 4/4

- Po nalezení nejmenšího (největšího) prvku a jeho vyjmutí seznamem propojíme.

```
void* queue_pop(queue_t *queue)
{
 ...
 while (cur) { ... } // Finding the best entry
 if (bestPrev) { // linked the list after
 bestPrev->next = best->next; // best removal
 } else { // best is the head
 queue->head = queue->head->next;
 }
 ret = best->value; //retrive the value
 if (queue->end == best) { //update the list end
 queue->end = bestPrev;
 }
 free(best); // release queue_entry_t
 if (queue->head == NULL) { // update end if last
 queue->end = NULL; // entry has been
 // popped
 }
 return ret;
}
```

lec09/priority_queue.c

Diskutovaná témata

Shrnutí přednášky

Prioritní fronta spojovým seznamem 2/4

- `peek()` lineárně prochází seznam a vybere prvek s nejnižší prioritou.

```
38 void* queue_peek(const queue_t *queue)
39 {
40 void *ret = NULL;
41 if (queue && queue->head) {
42 ret = queue->head->value;
43 int lowestPriority = queue->head->priority;
44 queue_entry_t *cur = queue->head->next;
45 while (cur != NULL) {
46 if (lowestPriority > cur->priority) {
47 lowestPriority = cur->priority;
48 ret = cur->value;
49 }
50 cur = cur->next;
51 }
52 }
53 return ret;
54 }
```

Prioritní fronta spojovým seznamem – příklad použití 1/2

- Inicializaci fronty provedeme polem textových řetězců a priorit.

```
14 queue_t *queue;
15 queue_init(&queue);
16 char *values[] = { "2nd", "4th", "1st", "5th", "3rd" };
17 int priorities[] = { 2, 4, 1, 5, 3 };
18 const int n = sizeof(priorities) / sizeof(int);
19 for (int i = 0; i < n; ++i) {
20 int r = queue_push(values[i], priorities[i], queue);
21 printf("Add %2i entry '%s' with priority '%i' to the queue\n", i, values[i], priorities[i]);
22 if (r != QUEUE_OK) {
23 fprintf(stderr, "Error: Queue is full!\n");
24 break;
25 }
26 }
27 printf("\nPop the entries from the queue\n");
28 while (!queue_is_empty(queue)) {
29 char* pv = (char*)queue_pop(queue);
30 printf("%s\n", pv);
31 // Do not call free(pv); We pushed text literals into the queue.
32 }
33 queue_delete(&queue);
```

lec09/demo-priority_queue.c

Diskutovaná témata

Diskutovaná témata

- Abstraktní datový typ
- ADT typu zásobník (stack)
- ADT typu fronta (queue)
- Příklady implementací zásobníku a fronty
  - polem
  - rozšiřitelným polem
  - a spojovým seznamem

- Příklady rozhraní a implementace ADT s prvky ukazatel a řešení uvolňování paměti
- Prioritní fronta – příklad implementace spojovým seznamem

- Příště: Stromy.